קבלה · ספר יצירה · מפרשים

פירוש הרי דמן עכו לספר יצירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פירוש הרי דמן עכו לספר יצירה

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פירוש-הרי-דמן-עכו-לספר-יצירה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ראשון 4
פרק שני 16

פרק ראשון

והרב הידוע דמן עכו כתב בפירוש ספר יצירה וז"ל, בשלשים ושתים וכו' - הבי"ת בלשון הקדש תשמש בשלשה דברים, או שיורה על הדבר אשר בשבילו נעשה זה התכלית, או הדבר אשר בו נעשה כמו הכלים לאומנות, או המקום אשר בו נעשה. אין הכרח מה משמשת הבי"ת הזאת, ולפי שמצינו במקום אחר בבריאת העולם שמתחיל בבי"ת כמו בראשית ברא אלהים, וכן במסכת אבות בעשרה מאמרות נברא העולם, וכן מאמרו כי ביה ה' צור עולמים, על כן בהכרח שהבי"ת הזאת שמתחיל בה בזה הספר תורה על המקום אשר בו נברא העולם. ויאמר כי באלו ל"ב נתיבות הוא המקום אשר בו חקק הקב"ה חלל העולם. ואין לנו לחפש מה למעלה מה למטה ולומר אלה הנתיבות באיזה מקום הם, כי ראוי לאדם לחוס על כבוד קונו. אבל אמר סתם כי באלו הנתיבות נברא העולם וחללו. וכנגד אלו הל"ב נתיבות הזכיר בפרשת בראשית ל"ב פעמים שם אלהים, כי הוא הפועל והאומן כמו שתראה כי אלהים בגימטריא [פ"ו] עולה למנין פוע"ל [פ"ו ע"ל הנפעל]. ואמר ל"ב בעבור כי הלב הוא הפועל הרצון, כמו, "יען כי היה עם לבבך". ויראה מזה הלשון של ל"ב כי היה הרצון פשוט, לא תנועה הכרחית או טבעית אלא ברצון, ואין תנועה רצונית זולתי בשם ית', כי בנבראים או בנאצלים אף על פי שנאמר בהם רצון אי איפשר להיות אלא הכרח שדבר מה הכריחו לאותו הרצון, וכאן בבריאת העולם לא חייבו דבר להבראות אלא ברצון שלם. ואלו הל"ב נתיבות נבראו מן האין, והטעם כי אי איפשר שלא תצייר כי היה שם נקודה שעלה במחשבתו, ואותה הנקודה היא קטנה דקה מן הדקה, כי קודם שנברא העולם הקב"ה היה הוא ושמו אחד, ועתה קרא שם לנקודה ושם שמה יו"ד. ולזה נבראו האותיות, כי לומר יו"ד בשמה צריך יו"ד וא"ו דל"ת, עד שנמצאו כל האותיות, והיו עשרים ושתים כמו שמפרש בזה הספר:

ואם הבי"ת של בשלשי"ם רמוז בה כל מה שהשגת המחשבה משגת עד אין סוף, כל שכן הכללים שנכללים בתוכה - כלומר בתוך החכמה. ולכך התחיל בבי"ת לרמוז אל מה שבית בראשית משגת, ומאותן התעלומות הנעלמות בתוך החכמה. ולכך התחיל בבי"ת לרמוז אל מה שבית בראשית משגת. ומאותן התעלומות הנעלמות בתוך החכמה יוצאים נתיבות, ונתיבות אלו היוצאים מהעלמת החכמה מה הן ומה דוגמתם, הן כעין חוטי השלהביות או כדרך הפקעת - הוא קבוץ פתיל בעגול שקורין בלשון צרפת למושי"א ובלשון ספרד קבלי"ר. אדם הולך למקום הפקעת - ובלבד שלא ימשוך, כי יותר שימשוך האדם חוט הפקעת יותר יתרחק ממנו, אלא צריך שימשוך הוא האדם עצמו על דרך החוט עד שיגיע אל עיקרו ומקורו שהוא הפקעת. כן הוא דרך השגת העליונים במחשבה,

שכל זמן שימשוך אדם מחשבתו אליו למשוך אצלו אור עליון לא יראה אור, כל שכן שלא יגיע אל עיקרו ומקורו, [אלא] בעת שיעלה מחשבתו וישלחנה למעלה דרך התחלת האור אשר התחיל להשיג ילך דרך האור הזה במחשבתו, עד בואו אל עיקר מבוא האור, כדרך חוט הפקעת, וכדרך שלהבת הגחלת:

ובי"ת מורה מה שבה ומה שבתוכה - כי בי"ת לשון בית, ולשון בית הוא לשון פנימיות, מלשון מבית ומחוץ, אם כן הבי"ת מורה על עצמה ועל פנימיותה כמו הבית, כי כאשר יזכיר האדם בית יהיה מובן מדיבור זה הבית עצמו וכל הדרים בו:

חקק - פירוש חקיקה מלשון חפירה. וההפרש אשר בין חקיקה לחציבה הוא, כי החקיקה בדבר קשה, וחציבה בדבר רך. ועוד כי שני מיני חקיקה הם, האחת חיצונה שאינה רק התחלה ואחריה החציבה. והחקיקה השנית היא חקיקה בעומק הענין, חקיקה נסתרת ונעלמת. ולפיכך נקראו המצוות שאין טעמם ידוע לבני אדם חקים, חקה חקקתי גזרה גזרתי אין לך להרהר אחריה, ולא יפול הרהור על דבר שטעמו נגלה רק על דבר שטעמו נסתר ונעלם:

וזהו אומרו, מה שאין המחשבה משגת - כי הוא עמקי הפליאות הנעלמות בשתי אותיות שהם ל"ב. ומה הן שתי אותיות אלו שנחקקו, הן י"ה. ומי חקק אותם לאלו השתי אותיות, הסבה הראשונה. והוא הדבר הנעלם אשר למעלה מהכתר הידוע לשרידים אשר ה' קורא. כל זה מלשון החסיד ז"ל. והחסיד ז"ל בעצמו פירש במעשה בראשית שכל מקום שנאמר ברא רומז למעלה מן המחשבה הטהורה. ואני הצעיר יצחק דידיע מן עכו - השותה בצמא את דברי צעיר תלמידיו כל שכן את דברי עצמו אומר דהוא הדין למלת חקק. ואיך יהיו שתי אותיות י"ה ל"ב, דע כי י"ה הוא ט"ו, תהפך אותו כזה ה"י הרי ט"ו אחרים, הכל יעלה שלשים. ושתי מלות שהם י"ה ה"י הרי ל"ב שנחלקו לשלשה חלקים - והם ספר וספר וספור. ובעלי הקבלה אמרו שלשתם בלא יו"ד ובלא וא"ו, ולכך אומר שלש ספרים, כי בלי נקוד יקראם האדם כולם בסגול. ושלשה שמות אלו הם בגימטריא ש"ם ש"ם ש"ם. ומה הן שמות הללו שהם ל"ב, הם שמות העצם, כי שמות העצם שלשה וכל זולתם כינויין, והם, אהי"ה י"ה יהו"ה, שהם הויות מורות על הויית מציאות עצם הבורא יתברך. וכיצד יעלו ל"ב, יש לך לדעת כי כל תיבה בת ד' אותיות יצטרפו ממנה כ"ד בתים, ובלבד שתהיינה שונות בלתי דומות, אבל אם יש שם שני אותיות דומות יחסר חצי הצירוף ואיננו בלתי י"ב. ולפיכך אהי"ה צירופו י"ב, וכן יהו"ה צירופו י"ב, הרי כ"ד. ושם י"ה שהם שתי אותיות יצטרף לשתי תיבות, הרי כ"ו מספר השם המיוחד. תוציא משלשה שמות אלו האותיות הבלתי דומות שיעלה צירופם ששה תיבות, שים

אותם על כ"ו, הרי ל"ב. עוד יש לך לדעת כי שלש ספרים אלו ירמזו לשלשה עליונות אשר מהם יצא כל הבנין, ושתי אותיות א"ה ירמזו לכת"ר, ושתי אותיות י"ה שהם אחרית אהי"ה ירמזו לחכמה. וכאשר תקח שתי אותיות של אחרית אהי"ה ותוסיף עליהם ו"ה יבא השם המיוחד כזה יהו"ה, ושתי אותיות אלו ו"ה שהם תשלום השם המיוחד רומזים לבינה. הרי השם הזה בן ששה אותיות כזה אהיהו"ה מספרו ל"ב בשלשה אותיות שהם יה"ו, שספר וספר וספר רומז להם, ספר רומז לחכמה שהיו"ד רומז לה. וספר רומז לבינה שה"א רומז לה. וספור לתפארת עם כל שש קצוות שהוא"ו רומז לה. ושלשה אלו הם חכמה ותבונה ודעת, ושלשה אותיות שהם יה"ו הם אבות משפיעות לשלשה אמות שהם אמ"ש, שהם רמז ליסודות אויר אש מים. ואל תחשוב שרומזות על יסודות של עולם השפל הזה המורכב, אינם רומזות אלא על יסודות המלאכים, שאותיות אמ"ש המקבלות מיה"ו הם יסוד למלאכים, שהמלאכים מקבלים שפע וקיום מהם:

פליאות - רומז על ל"ב נתיבות. אלקים הבין דרכה, מלת אלקים תרמוז על היחידים המשכילים שרודפים אחר חכמת האלהות להשיג בעליונים, ולכך נקראים אלקים אנשים אלה שמבינים דרכה. שאם תאמר אלקים ממש שאלקים דוקא הוא שהבין דרכה, אם כן איך אמרו על הפליאות חכמ"ה שנתנו ליחשב. זה פירוש החסיד. ואין דעתו נכונה בזה, שודאי אלקים דוקא הוא הבין דרכה, ואלקים ירמוז לבינה, ועל ידי ההויות החקוקות והקבועות בה בבינ"ה שהוא אלקים יש בו באלקים כח להתבונן בחכמ"ה, והוא ידע את מקומה. והוא שהוא הכת"ר ידע את מקום עיקרה מפני שממנו נאצלה, ואלקים הבין הדרך שלה הואיל וממנה נאצלה. ודברים אלו באו למעט כל נברא, שאין משיגין בה בדרך עיקר. וראיה על דברי החסיד ז"ל הוא אמרו, להתבונן בהויות הדקות שאין להם גבול - שכיון שאין להם גבול לא ישיגם מוגבל. ואמרו שנתנות ליחשב לא יקשה עלי, כי ר"ל שנתן רשות לחשוב בהם, מה שאין כן למעלה מהם, ואף על פי שאין המחשבה תוספת בהם אלא מעט:

נתיבות - נתיב קורא לשביל הגדול והרחב, וקורא דרכים לשבילים הדקים והקטנים המתפשטים מהנתיב אנא ואנא. והרמב"ן ז"ל בפירוש ספר יצירה פירש בהפך ואמר, כי הדרך הוא הגדול, והנתיבות הם השבילים הדקים. אמות כלומר העיקרים שהדרכים מתפשטים ונאצלים מהם כמחלות, קורא מחלות לצינורות והם הנתיבות, ואין כל בריה יכולה לעמוד עליהם רק בהתבוננות המחשבה - לא בדרך ידיעה בהשתדלות הלימוד אלא בהתבוננות השכל. ואני אומר כי באומרו אין בריה בא למעט כל נברא, וע"כ לא דרך ידיעה כלומר לא תספיק לנברא דעתו ושכלו להתבונן רק במחשבה:

ספר כולל הספר, והספר כולל הספור - כבר אמרנו כי ספר וספר וספר הם שלשה שמות ש"ם ש"ם ש"ם, ושלשה שמות הללו הם אהי"ה י"ה יהו"ה, וכל אחד כולל את חבירו. כיצד, כבר ידעת כי עיקר שלשה שמות אלו כן הוא א"ה י"ה ו"ה, א"ה לכתר ספר, י"ה לחכמה וזהו ספר, ו"ה לבינה וזהו ספור. א"ה כולל י"ה כיצד, כמה מספר י"ה ט"ו, כך הוא א"ה על דרך זה, אבגד"ה, הרי מספר ט"ו. י"ה כולל ו"ה, כי מספר מלואו של יו"ד הוא ו"ד, ומלואו של ה"א אל"ף, הרי אחד עשר כמספר ו"ה. ואני אומר כי כל הקודם באצילות הוא הכולל מה שאחריו, ודי למבין:

ושלש אמות נחתמות ביו"ד. קורא כאן שלשה אמות לעיקרים שהכל תלוי בהם, לבינה ולת"ת ולצדיק עם העטרה. וכולם נחתמות ביו"ד - כיצד, דע כי באדם ג' יודי"ן, עליון אמצעי תחתון, ראש תוך סוף. ברית הלשון הוא כעין יו"ד עליון, וברית הלב הוא כעין יו"ד אמצעי, וברית המילה הוא כעין יו"ד שלמטה. יו"ד עליון רומזת לחכמה והיא כוללת הכתר כי ממנו מקבלת, וכוללת הבינה כי ממנה נאצלת. וכאשר מזכירין אחד מהשלשה עליונות שלשתם בכלל. וכבר ידעת כי הלשון דוגמא לבינה. יו"ד אמצעי רומז לתפארת כי הלב הוא מכריע בין שש קצוותיו של אדם, והמשכת הגויה שהיא חוט השדרה דוגמא לתפארת. והנה הוא"ו שרומז לתפארת ברוב המקומות בראשיתה יו"ד, כי הוא"ו הוא שני יודי"ן, היו"ד שלמעלה לתפארת והיו"ד שלמטה רומז לעטרת. הברית רומז ליחוד הברית הצדיק והעטרה. הרי אתה רואה שכולם נחתמות ביו"ד. והחתום הוא ההתלבשות, שהיו"ד העליון נתלבש בשלשה אותיות הנשארות של השם המיוחד, כי כיון שהיו"ד הקדימה להם, לאלתר שהמציאה הה"א נתלבשה בה"א, והה"א אחר שהמציאה הוא"ו נתלבשה בה, וכן הוא"ו בה"א. נמצא שהיו"ד נתלבשה בכולם, וכן הה"א, וכן הוא"ו, וכן ה"א, כל אחד נתלבש מהכל. ותפס לשון חותם, כי כאשר יחתום האדם בחותם על השעוה יעשה בה חקיקת צורה, שהשעוה היא החומר והחותם בה צורה, כאשר יתלבש השמש בצבע הזכוכית כשמכה בו ונראה השמש בצבע הזכוכית, ולא שהשמש נשתנה וקבל צבע זה, כי השמש לא נשתנה כלל אלא שנתלבש בצבע ההוא, ואין השינוי אלא מצד המקבל:

עוד נוכל לומר, בשמו הגדול - כלומר מאחר שנחתמו ביו"ד ונתלבשו זה מזה וזה מזה, ר"ל כל אחד מארבע אותיות הם בשם - האותיות בשם כלומר בעצם, והעצם בהם. ואמרי בעצם כוונתי על הסיבה הראשונה שהמציאה האותיות:

פנים בתוך פנים הויות בתוך הויות - שכל אות שהוא רומז לפנימיות ולהויה דקה מאד כלולה מהכל, פנימיות בתוך פנימיות הויה בתוך הויה. והם יסוד כי הם סבת כל

נהיה וקיומו. הבנין כולל כל אבי"ע. עוד בנין ירמוז אל מה שנתהווה מן האותיות אחר שנתלבשו בהם הספירות ונתנו בהם חתימה ורשימה וחקיקה וחציבה ונעשה הכל אחד. חקיקה בתוך חקיקה, רשימה בתוך רשימה, פנימיות תוך פנימיות, הויה תוך הויה. כי אחרי התלבשות העשר ספירות באותיות נקראו כולם יחד הויות, כי לא היה איפשר לפעולת עשר ספירות להתראות ולהתגלות אלא כשנתלבשו באותיות. גם לא היה איפשר לאותיות להתהוות ולעשות הויות ולפעול פעולה בלתי חקיקת העשר ספירות בהם. הנעשה בהם העשר ספירות כמו האבנים מן ההר. כי כאשר האבנים הנלקחים מן ההר נלקחים על ידי רשימה וחקיקה וחציבה, ומהם נעשה בנין הבתים, כך האותיות כ"ב יצאו מעשר ספירות, והעשר ספירות שהם סבתם עשו בהם חתימה ורשימה וחקיקה וחציבה, הוא התלבשות שנתלבשו העשר ספירות באותיות להראות כחן ופעולתם באמצעות האותיות, כדי שיתהווה מל"ב אלו כל ההויות, והן הן עצמם הויות תוך הויות פנימיות תוך פנימיות. ובהר יש כמה סתומים, כך בעשר ספירות היו כל ההויות גנוזות בכח, ומתוך ההויות שיצאו מהם יצאו כל ההויות שהם אבי"ע מן הכח אל הפועל. ויסוד שב לאותיות וקורא אותם יסוד, ואינו ר"ל שהאותיות הם יסוד לעשר ספירות, כי זה לא יתכן, שהרי העשר ספירות הם סבה ואותיות מסובב, ואיך יהיה המסובב יסוד לסבתו, אבל לפי מה שהוא עתיד לצאת מהם קראם יסוד. והטעם שהם עשר ספירות התחלת היסוד כי הם המציאוהו. והרשומות הוא כאשר באים לחצוב אבנים מן ההר רושמים ומציינים מקום האבן שיעורה וגודלה ומהותה, ואחר שרושמין חופרין היא החפירה שחופרין סביב האבן, ואחר שחפרו סביב כרצונם עוקרים האבן ממקומה, וזהו הנקרא חציבה, ואחר כל זה עושים בנין הבתים. וכל זה דוגמא למציאות האותיות מעשר ספירות, כי ההר דוגמא לעשר ספירות כלומר לסבה הראשונה, והאבנים דוגמא לאותיות, ועל כן קורא בעל ספר יצירה לאותיות אבנים, ולבנין הנעשה מהם קורא בתים. והאבנים רמז ליחוד כל אשר נתהוו מהאותיות כאשר נתייחדו האבנים יחד ונעשו בתים. וכמו שהאבנים מיוחדות בהר, כן האותיות מיוחדות בעשר ספירות. עד כאן בדרך קצרה, ואם תרצה לעמוד על זה הענין בדרך ארוכה, עיין בספר העיון לרב חמאי ז"ל:

והרב החסיד כתב בפירוש ספר יצירה וז"ל, "עשר ספירות בלימה, עשרים ושתים אותיות, שלשה אמות ושבע כפולות וי"ב פשוטות - בבבא הזאת מוסיף לפרש הבבא הראשונה, ואמר כי עשר ספירות נאצלו מן היו"ד כחשבונה, ועשרים ושתים אותיות הם ל"ב נתיבות. ונקראו ספירות מלשון ספר, כי בהם נעשה גבול לכל הבנין באלו העשרה, ולהלן יתבאר גם כן בע"ה. וגם כן מלשון מספר, ולמספר היוד היו עשר. וגם כן מלשון

ספיר, כי לא יוכלו להסתכל בהם גוון כלל, אלא מהם יוציא אור שכל המראות תלויות בו, אף על פי שבכל אחת יש מין מראה אינו בפועל אלא בכח, כלומר שאינו נראה הגוון. ואמר בלימה כחשבון, כי ל"ב נתיבות שיצאו מן היו"ד עם עשר ספירות הם למספר בל"י, ומן היו"ד יצא י"ה נתרבה שם השם, ויהו"ה עולה למנין מ"ה. ולמה תפס מלה זו לומר כי בלימה הם תלויים לא תושג אמתתם וראייתם, וגם כן לא ידענו התחלתם. ובלימה עולה לחשבון אלקים עם המלה, וכן מ"ה מ"ם ה"א עולה לחשבון אלקים. ואמר כי עשרים ושתים אותיות שחייבה החכמה נחלקים כענין זה שאמר, שלשה אמות לכל, כי משלשה אותיות שיש בכתר שהם אי"ן יצא הכל למספר שלשה אותיות שבשם יו"ד. וגם יו"ד ג' יודין בצורתה, קוץ שלמעלה וגופה, וקוצה שלמטה. ואלו הג' שהם אמ"ש כמו אמות לכל הבנין ולכל האותיות, כמו שיבאר אחר זה. וגם כן מלת אמות מלשון אמת המים, כי משם נשפע הכל, ונחלק לשלשה חלקים כשיצא מן המעיין שאינו פוסק את מימיו. ושבע כפולות הנה כולם עשרה למנין הספירות, וכן הספירות שלשה אמ"ש שהם כח"ב, שהם כנגד הראש שממנו יוצא כל הבנין. והאחרות שבע, וכנגדם אלו השבע אותיות. וחשבון שבע הוא למעלה אמרנו שנברא העולם בספר ספר וסיפור, ושם אמרנו כי הוא חוג, ומחוג מן הנקודה יתחייב שש קצוות כמו שיבאר זה הספר בפרק רביעי, והם אלו השבעה משתמשות בשני לשונות דגש ורפא, ועל כן קראם כפולות. ותמצא כי מן הנקודה שבאמצע העיגול לכל צד כשתסובב החוט הסובב יעלה בידך שש, והוא"ו הוא קו המדה כזה, ומן הקוטר לחוט הסובב הוא שלש פעמים, וזהו, "וכל בשליש עפר הארץ". ולפי שהוא"ו הוא קו המדה אשר בו נמדד הכל, ובאומרה לא תוכל לומר וא"ו זולתי ואו אחרת עמה, על כן נתחייב להוציא י"ב למספר שבטי בני ישראל וי"ב מזלות, כמו שמבאר בפרק עשרים. ואם למספר י"ב אותיות שבשלשה שמות שהם יהו"ה אהי"ה אדנ"י, וכן שם אדנ"י במילואו יש בו י"ב אותיות. ומספר כ"ב אותיות הוא בזה הדרך, כי בבינה נתייסד הבנין, וממנה יצא חשבון כ"ב כשתשים האותיות במילואם. וגם שם ההויה שהוא הפועל כשתחזור לאחור האותיות נעשה ממנו טדה"ד, והוא כחשבון כ"ב. ולא פעל עוד כמו שתראה כשתשליך אבן מידך בכח או החץ מקשת ונותנו בדבר קשה שישוב לאחור, וכן ניצוצות השמש כי יחזור הכח לאחור, והנביא אמר על זה, "הגידו האותיות לאחור ונדעה כי אלהים אתם", ר"ל אתם פועלים עולם אם תדעו להגיד איך פעלו האותיות עד זה הגבול ולא יותר, הנה אלהים אתם. והנה הכל יוצא מהיו"ד, כי מאהי"ה שהוא כ"א בחשבון במקום הכת"ר יצא שם א"ל שהוא אל"ף למ"ד, ויצא ממנו בינה. וסימניך, "אך בך אל ואפס עוד אלקים", א"ך הוא אהי"ה כי כ"ב אותיות אלו שהוא

ל"ב עם הבינה כי ממנו יצא אלקים בריבוי, ואיך יצא מאהי"ה על זה הדרך, כי באהי"ה הי"ה, ה"א יו"ד ה"א במילואו עולה לחשבון ל"ב:

עשר ספירות בלימה מספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוונת באמצע, בברית הלשון ובמלת המעור - אחר שפירש כי משם אהי"ה יצא כל הבנין, אמר איך יהיה זה, כי השכל הפשוט או האור הראשון לא יוכל לפעול כי אם בדרך משל בידים, כדי שהשכל הגופני הוא מושל בגוף, והגוף הוא פועל רצונו במאמר הלב אשר אין שם הרצון, צריך אל כלי הגוף כמו הידים והרגלים. וכאשר חייב הרצון לברוא העולם אמר כי האותיות והספירות הם כמו גוף לנשמה שהוא י"ה שיצא מיו"ד נקודה ראשונה, ואף על פי שהיא נשמה לאחרים כנגד הראשון הם מרכבה הראשונה, כי י"ה הוא באלקים מל"א י"ה, כשהוא מלא הכל שם ואמר כי הוא משל כמספר עשר אצבעות שבידי האדם הגופני והאצבעות כאן והידים הם ה"א ה"א כי לחשבון ה"א למעלה נמצאו חמש אצבעות למטה. ואמר חמש כי כן ידי האדם הימין כנגד השמאל, וגם כן היד כנגד הרגל מלמעלה למטה. ובספירות חסד וגבורה נקראים ימין ושמאל, ומלמעלה למטה עד התפארת חמש כנגד חמש, ומשם עד המלכות כנגד הרגלים. זהו, "מראה מתניו ולמטה", והם חמש שאמרנו שיצאו מי"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א שהם חמש כנגד אלו, וכן בשם אהי"ה. והמשל הוא על האותיות עצמם, כי בצירופם נברא הכל והם ידי הפועל, וכן תמצא בצירוף א"ת ב"ש ג"ר ד"ק לחשבון הקדמון, א"ת חמש, ב"ש חמש, ג"ר חמש, ד"ק חמש, השנים כנגד אהי"ה והשנים כנגד יהו"ה, בכל אחד שני ההין ובכל יד יש י"ד פרקים באלו חמש אצבעות, וזה שאמר למעלה שבע כפולות וכן באלפא ביתא הזאת, מכאן ואילך עולה לחשבון י"ד ה"ץ ו"פ ז"ע ח"ס ט"ן י"ם. לזה הש החשבון הם י"ד כנגד פרקים שביד האדם הגופני. וכולם יצאו משם ה' כי ממנו יצאו כ"ח אותיות כנגד כ"ח פירקי הידים, כן יש בפסוק בראשית כ"ח אותיות, וגם כן בפסוקים אחרים אין כאן מקומם, לומר כי הם היו מעשי ידי אומן אומנותו של הקב"ה היתה התורה, ואהי"ה אצלו אמון אל תיקרי אמון אלא אומן. וכן תמצא באלו השמות כי הם פועלים על ארבע יסודות, והרוכב עליהם שמונה ועשרים אותיות, והם, מיטטרון מיכאל גבריאל נוריאל רפאל. מיכאל ימין, גבריאל שמאל זה כנגד זה, מיכאל על המים גבריאל על האש, אוריאל או נוריאל על האויר, רפאל על העפר. ובכלם במילואם תמצא פ"א אותיות למנין כס"א על זה הדרך, מ"ם יו"ד טי"ת טי"ת רי"ש וא"ו נו"ן, וכן כולם. ויש בהם חשבון אחר למנין שמות היסודות הגופניים ולקמן יתבאר. וגם כן יש שמות למעלה מהם שיש בהם כ"ח אותיות שבהם נברא העולם, ואלו הן, אכתריאל י"ה יהו"ה צבאות יה אדידירון. ויש בהם חשבון

אחר ואין כאן מקומו, ולקמן יתבאר יותר. והרי הכל יוצא מן היו"ד ובקריאת שמה. ועל כן אמר כי ברית יחיד מכוון באמצע, כי ברית הלשון פירושה כריתת וחקיקת האותיות בלשון על השפתים, ועל כן אלקים עולה לחשבון פ"ה, וכן בלימה. ובא מן הכתר, כי הוא לחשבון הלב. ועל כן האיברים הפועלים הם זוגות זולתי אלו הפה והמילה, כיונו על מה שיצוה השכל כי הוא הרצון השוכן בלב, ואלו השנים יחידים לומר לך כי אף על פי שתמצא בעולם דברים הפכיים לא תאמר שאי איפשר שבאו מדבר פשוט, כי כבר תראה הפה שהוא אחד וכבר יצא מאחר, וכן המילה היא פתח להוציא הזרע והוא אחד. וכנגד המילה באדם היא הספירה הנקראת יסוד, כי משם הנשמות פורחות. ובינה הוא כנגד הפה באדם, כי ממנה תוצאות חיים. והם שניהם זה כנגד זה, והם נקראים שניהם שכינה העליונה בינה והתחתונה מלכות. ויסוד ומלכות נקשרים יחד. ובינה הוא הלשון, ולשון בחשבון שפ"ה כחשבון שכינ"ה. ויסוד הוא הברית, והיא נקראת קשת כי הוא זורק בחוזק ובהכרח למטה, ואמרו ז"ל זרע שאינו יורה כחץ אינו מוליד. וכן אמרו בשפתים לשון זריקה, "הטיח דברים כלפי מעלה". והלב הוא כמו אמצעי ביניהם, ולב הוא זורק הדברים למעלה, והזרועות הם כמו יתר הקשת. ואלו השנים החוטא בהם נקרא מפריד אלוף או מקצץ בנטיעות, כי מפריד יסוד ממלכות או בינה שהיא אם הבנים. ובינה נקראת י"ה, ויסוד ו"ה, והמקצץ בבינה נקרא עריה, והסוד, "עריה תעור קשתך". והמקצץ ביסוד נקרא ערוה. וספירת יסוד היא הקושרת לשכינה העליונה עם התחתונה, וכן הלשון קושר האהבה בדיבור בין איש לאשתו ובין שני אוהבים, ועל כן האוהבים מנשקין זה את זה בפיהם, כלומר רוח אחד לכולנו, כי קושרים נפש בנפש ומורה על הרצון. וכשהכהן היה נושא את כפיו היה נותן ידיו למעלה מפיו, והיה מכוין לשם אהי"ה כי הוא הרצון, ויש בו עשרה אותיות במילואו, וכן יש ביהו"ה. והיה הפה מכריע בין שתי ידיו. וכשהכהן מקדש ידיו ורגליו היה נותן ידו על רגלו, נותן ידו על רגלו, כדי לכוין הספירות מלמעלה למטה חמש כנגד חמש וזה ו"ה, כי היה המילה מכריע ביניהם. והנה ה"א ה"א בשם אהי"ה, כי הוא הכתר אצילות הראשון, ובו היה הכל כמו שביארנו. ומילה עולה למנין פ"ה, והוא אלקים בחשבון. ואמר בספר יצירה בברית לשון כי תורה היתה האומן ונכרתו עליה י"ג בריתות למנין י"ג מדות של רחמים היוצאים מן הכתר, וכן כתב בפרשת מילה י"ג ברית. וזה בחשבון וא"ו של [שם יקוק] , כי היא באמצע שני ההי"ן של שם יקוק כי היא מרכבה לשם אהי"ה, ומרכבה לכלם וא"ו ה"א. ונמצא י"ק נשמה, ואהי"ה נשמה לנשמה. וכשהיה הכהן מקדיש ידיו ורגליו

מן הכיור היה מכוין כנגד ו"ה לקושרו עם י"ה, וכשהיה נושא את כפיו היה קושר י"ק עם אהי"ה, נמצא שהיה קושר הכל ביחד:

עשר ספירות בלימה ועשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר הבן בחכמה וחכם בבינה בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו - בעבור כי בבבא הקודמת לזו אמר כי הם עשר ספירות למספר עשר אצבעות ידי אדם, ואמר שהם חמש כנגד חמש, על כן אמר בזאת הבבא, לא תטעה בהם לומר כי היו שני פועלים כשני זוגי ידים ימין ושמאל או מעלה ומטה כי יצאו משני ההי"ן, כי הפועל אחד והוא המצוה והוא הפועל, והספירות ועשר אותיות הכל דבר אחד, כי אין זה בלא זה. ולא תחשוב כי היה האצילות תשעה ותחשוב כי הם תשעה, ושמטטרון קורא למדת המלכות אף על פי שיש מטטרון למטה נקרא בשם רבו אחר שהוא סומך לעולם הנפרדים וממנו מקורם שלא יהיה נחשב עם הספירות, והאל המצוה שהוא רצון יהיה דבר אחר, לזה אמר שהכל אחד. ואם יעלה על דעתך לומר אחר שאתה מביא במנין המצוה שהוא הרצון הרי הם שתי ידות, ויהיו י"א. לזה אמר הכל דבר אחד. ועוד מפני שאמר שהם עשר ספירות למספר אצבעות האדם, ואמרנו כי הם לחשבון אותיות ההויה במילואם, והם באו מכח היו"ד אשר בשם, ואלו שלשה נקודות קוץ שלמעלה וגופה וקוצה שלמטה ויהיו תשעה, ועל כן נשלם החשבון בתשע, אמר כי הוא והם דבר אחד, והספירות והאל דבר אחד, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ועוד להביא במנין ספירת מלכות, כי צריך לקשור אותה עם יו"ד ועם כולם, וכולם דבר אחד ולא תקצץ בנטיעות, על כן אמר עשר ולא תשע וכמו שאמרנו, שמן היו"ד יצא יהו"ה שחשבונו כ"ו שהוא מ"ה במילואו פועלות האותיות לזה החשבון, כי אבג"ד בחשבון הוא יו"ד וסמוך שם ה"א עמו הוא י"ה, כי בזה הדרך הם האותיות ה' עד הטי"ת הוא חשבון מ"ה, וכמו שאמרנו למעלה שהם עשר כנגד עשרה אותיות של יהו"ה, או של שם אהי"ה. ולפי שיצאו האותיות עד הטי"ת אמר בכאן שלא תטעה לומר שהם תשע ולא יותר. ולפי שאמר למעלה גם כן חמש כנגד חמש וברית יחיד מכוון באמצע ובלשון, שמא תאמר שהם י"א כי הברית נוסף על העשרה, על כן אמר כי אינם יותר מעשר, כי אומרו בלשון אינו אלא על הדיבור בלבד כי הוא משוה כל האותיות. ולחזק הדבר שהם עשר ולא תשע תמצא שאין בכל הדברות עד אשר לרעך טי"ת, וכן בפרשת מילה, וכן בפרשת בשבעים נפש, וכן בפרשת חצר המשכן. ואמר עשר ולא אחד עשר שלא תביא במנין אין סוף:

ואמר, הבן בחכמה וחכם בבינה - כי החכמה נקראת יו"ד והיא נעלמה מעיני כל חי, ולא תוכל לדעת דבר ממנה זולתי בספירת בינה. וזה שאמר, וחכם בבינ"ה, שעל ידי הבינה

תבין החכמה ונתיבותיה, ועל ידה תוכל לדעת קצת דרכיה, ומשניהם תשכיל רוממות הכתר אשר עליהם הוא נקרא קוצו של יו"ד, ונקרא אי"ן. ובעבור כי מן היו"ד יצאו ל"ב נתיבות וכל השמות כי כלם אחד, ובהסתלק אחד מהם יסתלקו כולם, לכך אמר כי יהיה לך מספר שלם בכולם שלא תטעה. וכבר ידעת כי מן היו"ד יצאו וא"ו דל"ת, וכשתשים וא"ו תחת הדל"ת יהיה ה"א, וה"א הוציא וא"ו שהוא שש בחשבון, והוא ששת קצוות ליו"ד, על כן שמו יה"ו עולה החשבון לאי"ן שהוא אהי"ה, כי כן הוא בחשבון. ונכפלה בו הה"א כמו שידעת, מפני הדיבור של יוסף להמשיך עוד הכח. והנה אי"ן כולל שלשה ספירות, והנה כ"ו שהוא יקו"ק הוא לחשבון אחד, והוא שאמר חמש כנגד חמש. ואמר והעמד דבר על בוריו כי הדבר אשר ידובר כקריאת השם הוא לשם בריאה, כי הוא מורה על יש מאין. והשב היוצר, כי הוא אדם דיצירה, על המכון כדי שיהיה הכל אחד. ואמר ישיבה ביוצר כמו היוצר הזה, כי עושה מלאכה על האבנים, כי הבורא והיוצר הכל אחד ולא תטעה בו, ולקמן מפרש בו יותר. ואמר העמד דבר, שיעמיד הוא בעצמו ולא יסמוך על אחר, כמו על משענתו שתרגומו, "על בורייה", כי העומדים הם חיות הקדש ויש בהם כח לעמוד תמיד, וכנגדם נברא האדם הגופני כי הולך בקומה זקופה, מה שאין כן בבעלי חיים. וצריך האדם לדעת איך הבורא והיוצר והפועל הכל דבר אחד:

עשר ספירות בלימה מדתן עשרה שאין להם סוף, עומק ראשית ועומק אחרית, עומק טוב ועומק רע, עומק רום ועומק תחת, עומק מזרח ועומק מערב, עומק צפון ועומק דרום, ואדון הכל מושל בכולם ממכון שבתו ועד עדי עד - אמר כי אלו עשר ספירות שאמר שהם עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר אין המספר בהם כמו בנפרדים, כשתספור אחד יתחייב להיות שנים שהם גופים נפרדים כל אחד לעצמו, ואלו עשר ספירות אינם כן, כי הם דבר אחד כולם אין בהם פירוד כלל, אלא על פי המדות אשר מהם יוציא פעולתם הם. ואלו עשר מדות אין להם גבול לא למעלה ולא למטה, כי יחדשו בכל יום, ובכל עת דברים יולדו מהם. ולשון מדה הוא כמו שרגילים לומר חז"ל, "כך מדתו של פלוני". ואמר למעלה כי המדה אשר בה נמדד העולם הוא וא"ו, שהוא ק"ו המדה שבתוך המ"ם הוא מקום, הוא העולה לחשבון אלהי"ם שהוא הפועל העולם, [א"ה, כי אלהים עולה פ"ו דפוע"ל, וע"ל הוא המקבל הפעולה]. ואמר כי אלה אינם גופים אלא מדות, שיש בהם כח לפעול בעולם ואף על פי שאין להם סוף, כי אין להם גבול לומר עד פה תבא ולא תוסיף, או מגבול זה עד גבול זה, כי אין השטח ניכר בהם לראות כמה אורכה וכמה רוחבה, אלא המדה שלהם לפעול כי יועילו לרוב מאד גבוה מעל גבוה. וכולם עשרה עשרה לא יגרעו מזה החשבון ולא יוסיפו עליו, שזה דק מזה. וזהו שאמר שאין להם סוף,

כי דעת האדם לא יוכל להשיג כמה מעלות יש מהם. אבל כולם עשרה עשרה, ופרש לך על מה שנקראו עשרה והוא על עמקי הדבר ההוא, כי לא על השטח אשר ישיג חוש הראות כי אלו לא תשורם עין, אבל ישיג קצת פעולותם כי כולם יוצאים מן העומק, והם עשרה דברים. והמחשבה שהיא חכמה נקראת עומק, ועליה אמר דוד ע"ה, "ממעמקים קראתיך ה'". ואם תצייר בשכלך דבר אחד שהוא עגול כמו הכדור, תמצא בעגול כל צדדי השטח יגיע לנקודה אמצעית שבו אף על פי שלא תראה הסוף העליון והתחתון מאמצעיתו תוכל לתת דעתך על כל הגבולים של כל צד:

ואמר, עומק ראשית - כי אף על פי שאמר שאין להם סוף לא יעלה על דעתך שאין ראשית ותחלה להם, כי החכמה נקראת ראשית והיא האצילות הראשון מן האין, ועליו נאמר, "ראשית חכמה יראת ה'". ובינה נקראת אחרית, ועליה נאמר, "אבינה לאחריתם", וגם, "אשכנה באחרית ים". נאמר כי העומק מאלו הוא הראשית, כי העולם נברא ברצון לזמן ידוע עד אחריתו ולא עוד, ובשוב הרצון לא יהיה עוד עולם. אבל הרצון לא יהיה לו סוף ואין לנו רשות לחפש מה למעלה ומה למטה, או למה בזמן הזה ולא בזמן אחר, וראוי לאדם לחוס על כבוד קונו כי אין לו שיעור:

ואמר, עומק טוב ועומק רע - כי מהתחלת הרצון והאצילות הראשון אף על פי שהוא פשוט יצאו ממנו כל צרכי העולם דבר והפוכו, ולא תאמר כי אי איפשר זה, והוא נאמר על האור הראשון, ושם נאמר, "ויבדל אלקים בין האור ובין החשך", והאור יתייחס לטוב והחשך לרע. וזה שאמר הנביא, "יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא רע", ולקמן יתבאר בפירוש עולם האמצעי. והאור נקרא טוב, דכתיב, "וירא אלקים את האור כי טוב". ואמר בכאן כי הטוב והרע הם דבר אחד, ולא תטעה לומר שהם שתי רשויות חלילה כי כולם יצאו מן הרצון, אף על פי שהוא דבר פשוט מה שהוא יוכל השכל לסבול, כי אם ליושבים לפני ה' יהיה סחרה. ובבהיר ירחיב הדרוש הזה ביותר שאומר שם, "מלמד שממקום שיוציא הטוב יוציא הרע, וזה שאמר, "אני ה' עושה כל", ועל זה המקום נאמר, "ראו עתה כי אני אני הוא (א'נ'י) ואין אלקים עמדי" וכו':

ואמר, עומק רום ועומק תחת - על המקום שנקרא אי"ן שהוא הכתר, כי הוא על כולם רם ונשא, ואי"ן במלואו עם שלשה אותיות הוא רם. ובעולם הנפרדים גבריאל הוא רו"ם בחשבון. ואמר כי הרום שהוא הכת"ר, והתחת שהיא הספירה האחרונה כולם יצאו מן הנקודה הראשונה כמו שידעת. והרום הוא המעמיד התחתון, וזה שאמר, "אריח על גבי לבנ"ה", כי אם תבנה בית בחומר צריך אתה לתת אבן אחת על גבי שנים, והעליון מעמיד התחתון ומקימו, וכן כשתשים עמודי הבית קודם שתשים התקרה יפלו ולא יוכלו לעמוד

בלי משענת, וכשתכביד המשא עליהם אז יעמדו. נמצא כי העליון מעמיד התחתון, וכן הנקודות והטעמים בסגול וסגולתא הנקודה העליונה מעמדת שני הנקודות התחתונות, וכן כת"ר למעלה חכמה ובינה למטה והכתר מעמיד הכל. ואלו השלשה מעמידים כל הבנין שהם שבעת הספירות:

ואמר, עומק מזרח ועומק מערב - כי ממזרח נתפשט האור הראשון, והוא מקום זריחת השמש בעולם התחתון, כן בעולם העליון הוא מקום אצילות האור הראשון, וכנגדו באדם המוח שממנו בא הזרע. ומערב הוא מקום אשר שם מתערבים כל הכוחות, ובספר הבהיר מבאר זה ביותר, ומביא שם ראיה, "ממזרח אביך זרעך וממערב אקבצך". ואמר עומק צפון, כי שם העושר הוא מדת הדין, ועליו נאמר, "מצפון זהב יאתה" כי שם חלקת מחוקק צפון. ועליו אמרו ז"ל הרוצה להעשיר יצפין, והוא בנקודת שבא שני נקודות זו על גבי זו. וזה שאמר, "ויתן לו מזהב שבא", הוא מדת הדין הטובה. ודרום הוא לצד ימין אל מקום אשר בא השמן העליון, והוא מה שאמרו ז"ל, "מנורה בדרום ושולחן בצפון", נר בדרום ומדרום עיקר התורה והאור. והרוצה להחכים ידרים, ידבק בימין כי היא רוממה ועושה חיל. והמתדבק בעושר מדת הדין פוגעת בו לפעמים, והמתדבק בימין תורתו משמרתו. ואלו ואלה שניהם אצילות שיצאו מטוב ורע אלא שהם ממוצעים:

ואמר כי כל אלו אדון יחיד מושל בכולם, והם דבר אחד והוא ממכון שבתו שאמר למעלה יושב על מכונו. ואמר כי ממכון שבתו משם מושל בכל אלה המדות בלי תנועה אלא ברצון פשוט, אל מקום אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו, והוא ית' לא ישתנה כי יהיה לעד, וע"ד הוא החכמה עם המלה, וכן אלקים שהוא הפועל כי חזר לכפול פעולתו, ולעשות כמו אמנא לבגד סביב לפיו ולא יקרע. השלשה אותיות מאלקים שהם למ"ד ה"א יו"ד חזרו לאחור, כמה שאמרנו בשם אהי"ה או בשם של הויה שנכפלה בהם אות ה"א, כן אלו חזרו להיות כד"ט, והנה אלקים אכדט"ם והוא עולה למנין ע"ד כי הוא הפועל כמו שאמרנו למעלה. וגם כן אמר בבבא הראשונה של ספר שוכן עד, וירצה לומר לפי שאמר למעלה אלקים חיים רם ונשא שוכן עד, ואלקים הוא הפועל והוא רוצה לפעול פעולות עד בלתי בעל תכלית חזרו האותיות לאחור שהם האותיות שאמרנו שהם למ"ד ה"א יו"ד ונעשו כד"ט כמנין ע"ד, וזה שאמר אלקים שוכן בעד. וכן שם ההויה יתברך יהיה רוצה לפעול פעולות בלתי בעל תכלית, וחזרו האותיות לאחור ונעשו שם קדוש טדה"ט כמו שאמרנו כבר. ואם תרצה לעמוד על זה באורך אלו שתי שמות עיין בזוהר בפרשת פקודי שמביא שבעה היכלות:

פרק שני

עשר ספירות בלימה צפייתן כמראה הבזק ותכליתם אין להם סוף ודברו בהם ברצוא ושוב ולמאמרו כסופה ירדופו ולפני כסאו הם משתחוים - אחר שאמר לך בבבא הקודמת כי עומק מדתן של אלו הספירות הוא המדה, ואין העין שולטת בהם, אמר כי אם תשאל על השטח הוא מראהו כמראה הבזק. והנה אמרתי לך כי אין מספר לאלו הספירות שהם עשר עשר והעליונים יותר דקים, אבל יש אחרים תחתיהם נושאים לאלו הכחות עצמם, והם השגת הנביאים, וגם כן יש בהם מעלות. ועל זה אמר יחזקאל וארא וארא ארבע פעמים, אמר כשתסתכל בהם מראיהם כמראה הבזק הוא שאמר יחזקאל במעלה העשירית, והוא האור הנראה על הלפידים ביום הגשם, כי העין בנקל יותר רואה מן שמיעת האוזן. וכשיראה הברק בארץ מראהו לא יעמוד כי אם זמן מועט, וכמעט שאין לו גוון ניכר, וכן אמרו כי גוון אלו הספירות כמראה הבזק, שהוא האור הנראה כשיבקעו האידים העולים מן הארץ בזמן הקיץ. ולפי שאמר למעלה מדת עומקן, אמר כי מראה השטח שלהם הוא כמראה בזק. וצפייתן מלשון צופה וכן מלשון ויצפהו עור תחש, וכן אמרו בבהיר המסתכל בצפיית המרכבה, ופירשו שם מלשון (ישעיה כ"א ח') "ויקרא אריה על מצפה י"י", ותרגומו על צפיית די"י, והוא הדבר הסובב נקרא צפוי והמראה ההוא אין לו גוון. עוד פירשו בזק כמו ויפקדם בבזק שפירשו כלי חרש, והוא כמו חרש היוצר כי [כאשר] יצרוף בכור הכסף או הזהב באש יעלו עליו מיני גווני אש, כן מראה הספירות אין להם גוון ידוע וניכר, כי כל הגוונים כלולים בהם, ומהם יוצא הכל. והם נקראים עולם העליון, ומהם נמשך כח הצורות והגוונים לעולם האמצעי, ועל כן אמר ודברו בהם ברצוא ושוב, כי כמו שאתה רואה מראה הלפיד חוזר מיד או מראה כלי חרש הצורף גוונות משתנים, כן הדיבור בהם שיוציא הרצון ושב מיד למקומו, ואין אתה יודע מי הוא המדבר כך אלא כשהרצון מתפשט, אבל לא בהכרח, ואחר שנגמר רצון האל יתברך שבים למקומם. אבל למאמרו כשיצוה להם, ירדופו לעשותו כסופה, כי המה פועלים במהירות, ומשתחוים לפני כסאו כי הוא תפארת ומלא מאלקים שהוא הפועל הוא הכס"א בחשבון. ולשון השתחויה הוא הודאת הדבר, כי המה מודים כי הוא אדון היחיד המושל בכולם, וכן ומודינא למלכא, וכן הוא לשון מודים לשון השתחויה:

ואמר ותכליתם אין להם סוף כי אף על פי שתדמה אותם למראה הבזק והוא דבר שיראה לו סוף ותכלית, אמר כי תכלית אלו אין להם סוף, כי עולם עד למעלה אל המקום הנקרא אין סוף, כי הוא הדבר שאמרנו שאין המחשבה תופסת בו. ודברו בהם ברצוא ושוב, כי ישובו מיד כשיגמרו מה שיצוה הרצון ויעשו המאמר כסופה הוא ספירת המלכות,

בעבור שהוא סוף הספירות ופעולתה במהירות, ונגדה בעולם השפל הירח ועל כן פעולתה במהירות:

עשר ספירות בלימה נעוץ סופן בתחלתם ותחלתם בסופן כשלהבת הקשורה בגחלת שהאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר - ביאר לך בזאת הבבא כי אלו הכוחות שאמרנו שהם עשרה שהם כולם דבר אחד, ולפי התרבות האצילות והתרחק מן הסבה הראשונה כן יהיה מרכבה לעליון ממנו. ונתן לך משל כמו השלהבת הקשורה בגחלת, כבר אמרנו למעלה כי מן האצילות הראשון נברא כח הדיבור, ולפיכך אמר כי סוף אלו הספירות קשור בתחלתו, והטעם שהשלשה הראשונות הם כמו השלהבת והשבעה שתחתיהם הם כמו הגחלת, ואי איפשר שלהבת בלי גחלת וגחלת בלתי שלהבת, כי הלהב הוא אוכל העצים עד שישובו גחלים ואחרי כן ישוב אפר, ובעולם התחתון הגופני אם תכה אבן בברזל או באבן אחרת ינשרו ממנה ניצוצות, ואם יפלו בנעורת או עם דבר דק עם גפרית שהוא קרוב אל יסוד האש יבערו עד עשות הדבר ההוא גחלים, אבל לא נדע מאין האש ההוא, כי בהכאת האויר עם אלו הדברים הקשים יורד הלהב מיסודו ויסתבך בדבר הגופני ממנו ויעשה הכל דבר אחד. וכן כביכול השלשה ספירות כשנתרבה האצילות אין לך לשאול אנה הכלי והעצים, ומה תהיה אחריתם אחר אשר תאכל האש הגחלת, אלא שתצייר במה שאתה רואה עתה, ואין לשאול על הסוף וההתחלה אלא כאשר הוא שם כשנראה בגחלת ושלהבת. ומשל השלהבת הוא י"ה, והגחלת הוא ו"ה משם ההויה, ומפני שני השמות תעשה אחד הוא יאהדונה"י הגחלת הוא יהו"ה והשלהבת הוא אדנ"י, וסימניך רשפי אש שלהבת י"ה, והכל דבר אחד במה שהוא עתה ואין שם שני דברים. וזהו שרמז הכתוב, "ולקח מלוא המחתה גחלי אש", ולא גחלים סתם אלא שיהיו בנעורת בלי אפר כלל, והיה נותן עליהם הקטורת, כי הקטורת צריך לקשור בו הכל, ועל כן אמר בזאת הבבא שאדון יחיד ואין לו שני, כי שלהבת וגחלת הכל דבר אחד כמו שאתה רואה בו. ולפני אחד מה אתה סופר, כי אין מספר באחד אחר שאין לו שני לא יפול תחת המספר, וכן תמצא סופן בתחלתם באלו שני שמות יהו"ה אדנ"י, יו"ד ראשונה ויו"ד אחרונה, והיו"ד אחד אינם שנים כי הכל עשרה לא יותר, אלא שנעוץ סופו בתחלתו. וכן בבריאה הראשונה קראו לבן הראשון הב"ל, ואל תעיין בענין קין כי יש לו סוד, ולקמן יתבאר כי הוא לא היה מתולדת האדם אלא הבל ושת, ובשניהם אמר שלהבת. והב"ל הוא לה"ב, ושי"ן ראשונה ותי"ו אחרונה. והנה שת הוא יסוד מלשון, "כי השתות יהרסון", ויסוד הוא סוף הבנין, והלהב הוא השלשה ספירות הראשונות כאשר אמרתי שלהבת י"ה. והמשל באדם הגופני החום

הטבעי המסובך בלב כי הוא דבר אחד, וכן בשם אהי"ה יהו"ה אל"ף ראשונה ואלף אחרונה כשתקרא האותיות במילואם אל"ף ה"א יו"ד ה"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א, הסוף הוא אל"ף וההתחלה הוא אל"ף. ומה שאמר אדון יחיד, כוונתו על הסבה הראשונה והספירות והשמות כולם דבר אחד, כמו שלא תוכל למצוא שלהבת בלתי גחלת, ואפילו האור והאש היוציא מהאבנים או מן הברזל לא יוכל להיות עד שיתגשם ויעשה בדבר אחר כמו בנעורת או בתבן. ובזה טעה קין ואלישע אחר ורבים, ובע"ה לקמן יתבאר איך נתאצלו אור וחשך מדבר אחד. ויש מפרשים אדון יחיד, כי לא הניח ממשלתו לשום נברא אף על פי שיש ממונה על רב ביתו לא יוכל לעשות קטנה או גדולה בלתי רצונו, והכל יודע בסקריתא חדא. וכן המקבל הרצון הממונה ברגע אחד יקבל כל הרצון, ולא ישנה דבר. והוא הגחלת הנעשה מהלהב היא התלהבות האויר, כן האויר הקדמון נאחז בשכינה ודי בזה למבין. ולפי שאמר בבבא הקודמת לזו כי תכליתן אין להם סוף, ואי איפשר כי לא יהיה סוף לכל ענין, אמר כי סופו הוא תחלתו ישוב זה לזה וזה קשור עם זה ואין שם שני דומה לו. וכמו שאין אדם יכול למצוא מאין בה הלהב לעצים, כן אין אדם יכול לדעת סבת כל הסבות הוא האדון הנעלם מכל עין אין שם מראה וגוון כלל, כי הוא עמוק עמוק והספירות נאצלו ממנו, והאדון יחיד והעשר ספירות הכל דבר אחד. אם יחסר דבר אחד מהם אין שם דבר, והוא יתברך נשמה להם כמו שהנשמה ברוח האדם הגופני. ומשל על זה מה שאמרנו למעלה יו"ד ראשונה יו"ד אחרונה אני ראשון ואני אחרון, אבל יש אותיות גדולות ואותיות קטנות, הקטנים הם הפועלים והם בספירת יסו"ד, והגדולות למעלה בחכמה ובבינ"ה, כי הם שורש כל דבר ודבר. ותחלת אצילות קוצו של מטה מן היו"ד אשר אמרנו הנקודה הראשונה שתוכל לצייר, והם שני יודין נרמזים בצורת האלף כזה א, יו"ד למעלה וי"ד למטה וא"ו באמצע. והאלף היא הכתר, והנה אדון יחיד הוא כת"ר קוצו של יוד למעלה מקור האצילות הראשון שאינו פוסק ואין לו שני, כי היו"ד האחרונה הוא הפועל וצריך לקבל האצילות, מה שאין כן בראשונה. וכמו שתמצא כי היו"ד קטנה ואין עמה אות אחרת בצורתה, ובכל שאר האותיות יש שותף כמו שתמצא צורת הבית יש בו ג' ווין, וכן בכל האותיות, ואפילו וא"ו יש בצורת יו"ד למעלה ואחר נתפשט, כן אדון יחיד אין לו שני שיהיה כמוהו שלא יצטרך לאחר, כי הספירות אפילו שהם נוראות וכן כולם דבר אחד הם נאצלים. ומה שהם עושים נקרא בלשון בריאה, והם כולם יחד נקראים הבורא יתברך, אבל צריכים לקבל האצילות מלמעלה ממקום שלא ידעו עיט ולא שזפתו עין אי"ה, אבל סבת כל הסבות הוא אינו צריך לקבל משום מקום כי שם כל הטוב והאור שאין כל בריה יכולה

לעמוד בו. וכן בעולם התחתון הגופני הזה, המים יבראו האילנות והעשבים בארץ ובכח השמש, אבל הם לבדם לא יוכלו לבראות דבר. וכן הספירות למעלה כל מה שהוציא בבריאה ובחידוש העולם כולם יחד, כי צריכים אלו לאלו, אבל בורא הכל יחיד הוא לבדו ואינו צריך לאחר. והאל הנקרא בספירות הוא כינוי לו, והוא אצילות קוצו הראשון של יו"ד שאמר שהוא באות אלף. ועל היו"ד סוד זה נאמר, "אשגבהו כי ידע שמי" ר"ל שם יו"ד, ועל זה אמרו בחגיגה, "מי שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם", ואסור לאדם לדבר בזה יותר וזה שאמר בבבא שאחרי זאת:

עשר ספירות בלימה בלום פיך מלדבר ולבבך מלהרהר, ואם רץ לבך שוב למקום שנאמר והחיות רצוא ושוב, על הדבר הזה נכרת ברית - אמר כי תבלום פיך מלדבר אם ידעת, ולא תשאל מה למעלה מה למטה כמה שאמרנו למעלה. ולפני אחד מה אתה סופר, אינו אחד בחשבון אלא אחד בלי חשבון, כי לא תדע, ואם ידעת בלום פיך, וגם בלבך אסור להרהר אחר מדות אלו איך הם פועלים דבר והופכו, בצד אחד אור וחשך טוב ורע, כי הכל יוציא מסיבת הסיבות בצד אחד בלי השתנות רצון. אבל לא תדע ובלום פיך ואם רץ לבך להרהר יותר שוב למקום, לומר לך שתשיב הדבר ההוא למקום הספירות שהיא הספירה הנקראת תפארת, שהוא באמצע הכל שממנו יוציא הכל, ואל המקום ההוא שב. ויהיה זה כמו היסודות הארבעה בזה עולם שיתהפכו קצתם אל קצתם, או מי הימים שכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, כן בספירות אם רץ לבך שוב למקום, כי באלו היסודות הגופניים לא ידעת איך תדע בדבר הנאצל בעוד שאתה גופני. ולכן נאמר רצוא ושוב, רצו"א נוריא"ל בחשבון, ושו"ב הוא מטטרו"ן בחשבון. וכבר ידעת שנוריא"ל שר התורה, ומטטרו"ן שר הפנים, הוא גלגל העליון אשר למעלה מראשי החיות וכל צבאות מעלה, וגלגל האותיות מסור בידו. ועוד יש לפרש רצוא ושוב, כי כשירצה הרצון מאציל וכשירצה ישוב לקדמותו ולא יוסיף ולא יגרע. והנה רמז בבבא הזאת כי העולם נברא מחס"ד, ויהיה שתא אלפי שנין וחד חרוב כמו שאמרו ז"ל שתא אלפי הוי עלמא וחד חרוב, ובשמיני יהיה מה שיהיה, שנאמר, "ונשגב אדני לבדו ביום ההוא", ואחרי כן ישוב לגבורה ויהיה מה שיהיה, ואחרי כן ישוב לתפארת וכן בכל הספירות. ולזה רמז בשמטות שבע שנים שבע פעמים, והדבר הזה עמוק מאד ואסור לדבר בו. וזהו רצוא ושוב, כי ישוב להיות. ועל הדבר הזה נכרת ברית כי הברית הוא היסוד, ובעבור כי העולם הזה השמיטה שאנו בה הוא מספירת הגבור"ה כמו שאתה רואה, כי כל העונשים שבזה העולם הם באים מאש, וזה שאמרו ז"ל שהמבול היה במים רותחים, וגם כן עונש סדום ועמורה שהיה באש, ועל זה נכרת ברית עם אברהם אבינו

לכרות הערלה המעורר והמרבה תאוות המשגל, והחמימות הוא מספירת גבורה, והוא מקום האש ומבחוץ מקום חמימות התאוה. ואף על פי כי בשלשים ושתים הנתיבות נתעלה במחשבה להיות יותר, [א"ה, כפי הנראה חסר כאן]. ואלו יהיה לא יתקיים העולם על קברו שם את העם המתאוים ולא נתקיים כ"ב ומשם התחיל, ועל זה כרתו הברית שהוא הערלה והוא במקום יסו"ד. והכרתת הערלה הוא מדת הדין, כדי שיתקיים העולם ברחמים, ויצאו הנפשות הראויות לבא בתורה, וכן ברית התורה, ולקמן יתבאר בסוף הספר יותר בברית הגופני במקום שאמר כרת הקב"ה ברית לאברהם אבינו ע"ה, וגם כן בבבא שאחרי זאת:

עשר ספירות בלימה אחת רוח אלקים ברוך הוא ומבורך שמו של חי העולמים קול ורוח ודבור זהו רוח שתים רוח מרוח וכו' - עתה מוסיף לפרש כל האמור למעלה, ואמר כי לא תוכל להבין איך הספירות נקראים עשרה בעשרה שמות והם דבר אחד, ואיך באו ממקום מקור הפשוט בלי הרכבה כלל דברים הפכיים. כי תאמר בלבבך אי איפשר שהדבר הפשוט שיוליד אלא דבר פשוט כמוהו, אל תאמר בלבבך כן, כי כשרץ לבך שוב ואמור כי בענין זה נקראים עשרה והם דבר פשוט. ואמר כי השמות הם עשרה כי ממנו יצאו כל ההויות, והסבה הראשונה שאמר למעלה שרמז בקוצו של יוד הוא עליהם. ואמר אחת רוח אלקים חיים קול ורוח ודבור, אמר כי האצילות הראשון הוא רוח אלקים חיים כי שם החיים לעולם לא ישתנו, ולא זכר מאין באו כי אין לך לדבר בו כי רוח אלקים חיים בא מן הרצון הראשון. והנה לצאת לפועל בכל דבר צריך ארבע דברים, מחשבה, ורצון, וקול, ודיבור. מחשבה, שיחשוב הדבר איך יעשנו, ולמה זה ולא זה, ואיך יתקיים. והרצון, לברר מן המחשבה היותר ראוי וטוב לעמוד בו. ואחרי כן אשר יוציאנו לפועל בדיבור, ולזה צריך רוח שיניח הרצון והקול, ויעשה ממנו דבר שיהיה בו טעם. וכאן בזאת הבבא לא הזכיר המחשבה הסתומה, ולא מציאות ל"ב נתיבות שהם הרצון, כי הוא מה שאמר למעלה בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר, אבל אחרי התפשטות הרצון יניח הרוח, והרוח הוא רצון כמה שאמרנו, "אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו" ומתרגמינן רעוא. ואותו הרוח שהוא מניע הקול בדפיקתו בלשון ובשפתים בהבדל כל אות ואות, ובחיבורם יעשה דיבור. ואלו השלשה קול ורוח ודבור הם דבר אחד בעולם האחדות, אי איפשר לכל בלי רוח ובלא דבור, כי למטה בעולם התחתון הזה ישקול כל דיבור כמו הקול נשמע כהקשת ברזל בברזל יחד או דבר קשה בדבר קשה, או קול בעלי חיים שאין דיבור ניכר בו. וגם בעולם האחדות וגם בעולם הנפרדים אי איפשר להיות קול בלי דיבור, כי אין שם הקשת שפתים, כי אין למעלה דבר גופני. וזה שאמר יחזקאל,

"ויהי קול מעל לרקיע", ולזה תקנו בתפלה, "ומשמיעים ביראה יחד קול בדברי אלקים חיים", כלומר כי יחד הקול והדיבור אי איפשר זה בלא זה. ולא זכר הברית הראשון, כי הוא בריאת אותו הקול שיצא מן האור הראשון, ועל כן עשר מאמרות שבמעשה בראשית הראשון לא נאמר בו ויאמר עד שנבראו כלי הדיבור, והוא רוח אלקים חיים המדבר. ולמעלה במעשה המשכן נאמר, "וישמע את הקול מדבר אליו", ושב ואמר וידבר היה הקול מתדברת היא מעצמה, ואחרי כן אותו הקול מדבר אל משה. ואמר לך משל זהו רוח הקדש, כי המדבר ברוח הקודש לא ישמע הקול אלא הרוח ההוא תבוא בקרבו וידבר מאליו, לפי שהוא ממקום העליון ממה שהנביאים יונקים בנצ"ח והוד, כי הם בעולם שכבר נברא בפועל מעט, אף על פי שהוא גם כן פשוט ישמעו קול מלאך או חיות הקדש. והיודע מקום זה איך הוא יבא אליו רוח הקדש, גם כן השם היוציא ממנו יועיל למי שנתאלם כמו שכתבתי כבר. והנה שלשה אלו שהם קול ורוח ודבור הם דבר אחד ולמעלה ואין שם הקשת שפתים ולא דבר אחר:

במעשה המשכן נאמר, "וישמע את הקול מדבר אליו", ושב ואמר וידבר היה הקול מתדברת היא מעצמה, ואחרי כן אותו הקול מדבר אל משה. ואמר לך משל זהו רוח הקדש, כי המדבר ברוח הקודש לא ישמע הקול אלא הרוח ההוא תבוא בקרבו וידבר מאליו, לפי שהוא ממקום העליון ממה שהנביאים יונקים בנצ"ח והוד, כי הם בעולם שכבר נברא בפועל מעט, אף על פי שהוא גם כן פשוט ישמעו קול מלאך או חיות הקדש. והיודע מקום זה איך הוא יבא אליו רוח הקדש, גם כן השם היוציא ממנו יועיל למי שנתאלם כמו שכתבתי כבר. והנה שלשה אלו שהם קול ורוח ודבור הם דבר אחד ולמעלה ואין שם הקשת שפתים ולא דבר אחר:

שתים רוח מרוח חקק וחצב עשרים ושתים [אותיות] יסוד שלשה אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות ורוח אחת מהם - אמר כי האצילות השני מאלו העשר שאמר למעלה היא רוח נאצל מאתו הרוח שהוא הרצון נעשה אויר אחד שאינו כ"ב, הוא הדופק בקול להוציאו, כן בספירת החכמה נרשמו ל"ב נתיבות שאמר למעלה, והם עשר ספירות ועשרים ושתים אותיות. ורשימת האותיות בקריאת השם לבד קורא חקיקה. ומחלק אלו האותיות לשלשה חלקים, שלשה אמות, ושבע כפולות, וי"ב פשוטות כמו שיתבאר לקמן. והנה האותיות גם כן הם דבר אחד, וזה שאמר ורוח אחד להם, כי אי איפשר לרשום אותיות ולומר אותם בלתי הרוח, והוא החכמה. והנה אמרנו למעלה כי קריאת השם הוציא כל הדברים, וכן אמרנו שהיו"ד הוציא הקול בקריאת השם, ועתה פירש לך איך. ואמר כי קול ורוח ודיבור הוא בדפיקת האותיות ובמוצאם להזכיר הדבר ולהבדילו,

והנה תמצא כי היו"ד במילואה עולה למנין אמירה דב"ר, והוא"ו עולה לחשבון קול, והה"א חמשה מוצאות הגרון כמו שיתבאר לקמן בעזרת השי"ת. והה"א אחרונה חמשה תנועות, והנקודות הם כמו נשמה לאותיות ומניעות אותם כמו הנשמה לגוף, אל אשר יהיה שמה הרוח ועל כן אמר ורוח אחד מהם:

שלש מים מרוח חקק וחצב בהם תוהו ובוהו רפש וטיט חקקן כמין ערוגה, הציבן כמין חומה סככן כמין מעזיבה - כיצד מהאויר הראשון שאינו נתפס הוציא אויר אחר הוא הנקרא רוח שאינו כל כך דק. ומאותו מים הוציא רוח שתראה באדם הגופני או ביסודות. כי בהיות רוח חזקה יוציא מים או האדם יוציא בפיו רוח יש בו קצת לחלוחית, ואותו לחלוחית נתרבה עד שנעשה מים, והם נקראים מים עליונים, וכנגדם בעולם התחתון, וזהו מים, ועל כל הדברים יש בהם כנגד מה שלמעלה. והנה עתה סדר המרכבה העליונה והתפשטות המחשבה. וקרא מים לבינ"ה, כמו שהמים פשוטים כן הבינ"ה, וכמו שהמים מצמיחין לכל דבר כן הבינ"ה, והם הנקראים מים עליונים, וחסד מים תחתונים. ויש הפרש בין מים העליונים לתחתונים, כי העליונים זכרים והתחתונים נקבות, וכן בעולם הגופני הזה המים העליונים הם מי המטר, ומה שתחת הארץ יקראו מים תחתונים, אבל אין הצמחים היוצאים מן הארץ אשר ישקו מן המים התחתונים טובים ומתוקים כמי השותים ממי מטר השמים, וכן לא יעמדו הפירות כל כך זמן כמו השותים ממי המטר. ועם כל זה יש דביקות ביניהם, ר"ל בין ספירת בינה לספירת חס"ד, ומספירת חסד הוא התחלת העולם והוא הסדר שהזכיר בפרשת בראשית, ורוח אלקים מרחפת על פני המים. ומאותם המים נתגשמו יותר בנשיבת הרוח בהם, ונעשה תוהו. ולשון תוהו הוא דבר שאינו מעמיד ואין לו יישוב, מלשון תוהא. ובבהיר אומר כי הוא דבר המתהא בני אדם, והוא דבר שאינו יכול לעמוד בפני עצמו אלא על ידי כלי, כמו מים עבים שאינם זכים שאין הראות עובר ביניהם. ומאותם המים העבים הנקראים תוהו הרוח נשבה עד שהוציא יותר קצת הליחות, ונעשה הוא כדבר שיכול לעמוד קשור זה בזה, כמו שתראה בנהרות ובימים כי כשיחזקו גליהם בכח הרוח הגדול יגרשו המים ההם אל שפת הנהר או הים, כמו חלאת הסיר או כקצף על פני המים הנקראים אשפומ"ה. ואחרי כן נעשה יותר עב עד שנעשה כמין טי"ט, והוא יותר עבה מן האחר, וזה היה חומר ראשון לכל הדברים שנבראו. מחומר ההוא חקק בו ועשאו כמין ערוגה ר"ל טבל"א, ואחרי כן הציב ממנה דפנות, כי בהתרבות הפעולות יותר יתעבה ויתגשם. וזה שאמר הציבן כמין חומה, כי עשה שיוכל חומר ההוא להיות על עומדו, ואחרי כן סכך עליו וזהו השמים, וזה שאמר הכתוב, "וימתחם כאהל לשבת", וזהו חלל העולם.

וכדוגמתו למטה כן דוגמתו למעלה ברוחניים, כי מספירת החסד התחילו ההויות. וזה שאמר, "והוכן בחסד כסא", כי בחסד קבל ההכנה לעמוד על עומדן כל הדברים ובפרקים האחרונים ולקמן יתבאר יותר בעזרת השי"ת:

ארבע אש ממים חקק וחצב בו כסא הכבוד ואופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת ומשלשתם יסד בית מעונו, שנאמר, "עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט" - אמר כי הכח הרביעי אשר בו נופל שם ארבע מהעשר שהם אחדים הוא אש ממים, כי האש יוצא ממים, וכן תמצא בעולם הגופני שתוציא אש מן המים אם תשימם בעששית וכו'. ואחרי שהיה לנו אלה השלשה דברים אז היה כמעט כל הבנין שם, כי מהאש שיצא מן המים חקק בו ר"ל רשם הדבר ההוא, ואחרי כן חצב ברשימה ההיא, וחקק מלשון מחוקק, וחצב כמו בורות חצובים, והוא כסא הכבוד, ולהלן יתבאר מהו כסא, ומהו כסא הכבוד. ואופניהם הם הגלגלים העליונים שיחזרו כל ההויות פנים ואחור בתנועתם, ויולידו החום בתנועתם, ומהם יצאו החום והשרפים ותולדותם מהאש ההוא, שהאופנים אינם שרפים והשרפים הוא אש שורף. והשרפים שאמר שש כנפים לאחד והכח שלהם הוא שם של מ"ב אותיות, והם שבעה שמות משש ששה אותיות לכל אחד. וזהו שם המפורש של מ"ב, אבגית"ץ, קרעשט"ן, נגדיכ"ש בטרצת"ג, חקבטנ"ע יגלפז"ק, שקוצי"ת. ומקורו בספירות מדת הגבורה. והנה אלו כמו נשמה לשרפים, ונשמה לאלו האותיות שהם מ"ב הם הנקודות, והם הנקראים אופנים. כי הנקודות יניעו האותיות, ומהם יצאו החיות שיש להם ארבעה פנים וארבעה כנפים לכל אחד, והם ס"ד כולם. והם נקראים פני אדם אף על פי שיש להם ארבעה פנים. ומקורם בספירות ספירת תפאר"ת, כי שם יהו"ה במילואו למנין אד"ם. ומקור השרפים בתורה הוא בפסוק בראשית, שם רמוז שם בן מ"ב. והנה אלו החיות דומות במקצת לאופנים, כי יש להם קול ודיבור, עליהם סדרו בתפלות ומשמיעים ביראה יחד קול בדברי אלקים חיים. ואופן בגימטריה עולה קול, ולשון אופנים מגזירת פנים, לומר שלכל מקום שחוזר שם פונה כי הוא עגול, וחוזר שם כל שבעת ימי השבוע על כן שבעה שרפים. ולפי שהפנים לשבעה קצוות העולם יש להם שש כנפים לכל אחד, ושש אותיות בכל שם. ובזה השם נשתמשו אותם שאמרו חכמינו ז"ל עליהם שקפצה להם הארץ, הם בעלי הכנפים. והנה החיות דומות במקצת להם כי יש להם ארבעה פנים שלא יסבו בלכתם, אבל חסר מהם כי אין להם מעלה ושטח פנים. ומשל החיות אלו משלו חכמינו ז"ל בחגיגה לאגוז וקו ירוק היא הקליפה החיצונה, בעבור כי אלו הם מקורם באמצע הבנין. ואחריהם נבראו מלאכי השרת, והם הפועלים לכל דבר כמו הידים והרגלים באדם הגופני, כי החיות

דומים לגופי הריאה אשר בלב נשרפים לחום הטבעי שבו, והלב הוא כמו המלך המצוה והם ישרתו אותו כי הם המשרתים לכל העולם, והם הנקראים מדת הדין, ובהם נאחזים מלאכי חבלה:

והנה כשהצדיק צריך לפעול דבר בנס על ידי אחד מן השמות צריך לידע מקום השם ההוא בספירות, ולהמשיך הכח ההוא מן המעיין שאינו פוסק את מימיו דרך הצינורות על ספירת מלכות, כי שם מקור פועלי אמת שהם אלו הנקראים מלאכי השרת, ונקראים פועלי אמת כי לא יעשו דבר בלתי הסכמת כל הספירות, ואמת הוא באמצעות שלהם, וצריך ליזהר לדעת לשוב אותו הכח אל מקומו לבל יפגעו בו מלאכי השרת התחתונים שהם מבחוץ, כמו האדם שיש חרב בידו וצריך ליתנו תוך הנרתק פן יפגענו בדבר, ואם אינו יודע אזי מדת הדין פוגעת בו. וכן קרה לשאול המלך ולאחרים רבים, כי נהפך לו מדת הדין בעבור שהם תולדותם מאש הם שורפים כמו השרפים. ועליהם אמר הכתוב להט החרב המתהפכת ר"ל מתהפכת לפעמים כנגד הפועל, לפעמים לזכות ולפעמים לחובה, כי הפועל בעצמו יגרום וזהו שאומר בשאול המלך, "ויפול על חרבו". ואחיזת אלו המלאכים בספירות היא ספירת מלכות, ובאין מן הגבור"ה דרך הו"ד. ואם יביאם דרך תפארת ויסוד אזי טוב לו, אם יודע להשמר ולהשיבם מיד אל מקומם. והנה אלו המלאכים הם הפועלים מיד בכל העולמות התחתונים, ובהם נאחזים מלאכי חבלה והשדים והמזיקים כל אחד למינה כמו שיתבאר בעזרת השי"ת. והנה באלו האופנים והשרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת יש מעלות רבות, כמו שנאמר, "היש מספר לגדודיו", והם נכללים בשלשה מעלות, אופנים, וחיות, ושרפים, כי מכח תנועת האופנים יצא האש השורף, וחיות הקדש גם כן אף על פי שאינו שורף כל כך כי יצא מהלהב של השרפים ונתקרר בתפארת כי הוא קו האמצעי, וזה שאמרו ז"ל נהר דינור מאן נפיק מזיעת החיות, ומהחיות יצאו מלאכי השרת בהשתלשלות. ואמר כי משלשת אלו יסד הבורא יתברך מעונו, והם כמו יסוד לכל הבנין, וסבתם הראשונה כח המים העליונים אשר יצאו מן האויר הנקרא רוח, והראייה, "עושה מלאכיו רוחות", כי ברוח כלול רוח ומים כי ממנו היו משרתיו הפועלים אש לוהט, לא האש שהוא כגחלת אלא הלהיטה בלבד. והאויר אינו עומד במקום ואינו נתפס בכלי, והמים אינם עומדים אלא בכלי, כי כח הרוח מניעתם, והלהב אינו עומד גם כן אלא בנושא שישאוהו, והאויר הוא המתלהט. ומאלו השלשה שהם אויר מים אש, יצאו שרפים וחיות ומלאכים. יסד בית מעונו אשר בו כסא הכבוד שהוא ספירת הבינה עומדת על ספירת תפארת שהוא הכסא, וסוד הכסא תמצא אותו בספר הבהיר למי קורין כסא ואיך הוא בבינה:

חמש חתם שש קצוות פנה למעלה ביה"ו וכו' - אמר כי החשבון החמישי הוא שמשם יו"ד יצאו כל האותיות וכל הכוחות כמו שידעת, ונעשה י"ה, והוא"ו שמו אחרי הה"א. והנה יה"ו למספר אהי"ה, ועדין לא שמו האות הרביעי שהיא ה"א, ועשה מיה"ו שש צירופים כי כך חשבונם, והם ח"י אותיות שיצאו ממקור החיים. ואמר פנה למעלה כי ממקום הנקודה התחיל לעלות למעלה ולכל ששה הקצוות, ואלו לא שם בהם הגבול היו נמתחים והולכים עד בלתי תכלית כמו שכתבנו. והנה רום עתה בחולם כי ממנו יצא הכל, כי רום בחולם הוא הכת"ר, ובשורק הוא התפארת, על כן חזר ואמר פנה למעלה כי מיסוד הוא הנקודה מתפשט שם יה"ו לכל צד, והם למעלה יה"ו, ולמטה יו"ה כי הוא התיקון השני, וכן לכל הצדדים. ופירוש למעלה הוא ספירת הגבורה שיצא מן החס"ד, כי הוא אש ממים, ובא תנועת המים עד הגיעם אלא מקום הנקרא הגבורה. ונקרא מעלה בעבור שהיא מדת הדין העליונה, שהוא מכח השני מבריאת העולם, והוא כנגד יום שני שלא נאמר בו כי טוב, כי הוא מדת הדין הקשה. ומטה הוא ספירת מלכות כי היא בית דין של מטה והיא מדת הדין הרפה, ובית דין של מעלה מענישים מבן עשרים שנה כחשבון היו"ד במילואה, ובית דין שלמטה מבן י"ג שנה כחשבון היו"ד שהיא עשרה ושלשה אותיותיה הרי י"ג, והספירה של מדת אדנ"י דן באמצע:

חתם מזרח ופנה לפניו וחתמו ביה"ו, חתם מערב ופנה לאחוריו וחתמו בהי"ו - פירוש מזרח הוא ספירת התפארת, מערב הוא ספירת יסו"ד כי שם מתערב הזרע:

תשע חתם דרום ופנה לימינו וחתמו ביו"ה. עשרה חתם צפון ופנה לשמאלו וחתמו בוה"י - פירוש דרום היא ספירת נצח, צפון ספירת הוד. והנה בכאן שש קצוות, וחס"ד שממנו יצאו הרי שבע. וכן תמצא במעשה בראשית כסדר הזה. אבל מה שאמר פנה למעלה פנה למטה, שנראה שיש שם גבול מוגבל, ולמעלה אמר ותכליתם אין להם סוף שנראה להם גבול, צריך עיון גדול ואי איפשר ליכתב על ספר. וגם איך תתפשט המחשבה בהם, ואיך יצאו כל הספירות אלו מאלו והם דבר אחד, אין לנו רשות לדבר בו כי לא הרשוני רבותי, גם מה שאני יודע הוא מעט מזער:

אלו עשר ספירות בלימה רוח אלקים חיים ורוח מים אש מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום - עתה חזר לבאר איך הם דבר אחד, ונקראים בעשרה שמות בהכרח, כי בתחלה צריך הרוח הוא הצפון, ואחרי כן רוח שיניע ואחרי כן מים, וממים האש ושש קצוותם, אי איפשר לאומרו אלא מפה אל פה, כי בזה ידע אדם איך תתפשט המחשבה לדברים הפכיים מדבר שאינו מורכב, ואיך העולם עומד והפסדו בשוב ההויות לקדמות, כי מה שאמר עשר ספירות מדתם עשרה שאין להם סוף למה שנמצא מהם כי מהם היה

הכל ויהיה ולכל ספירה כמה עשריות, אבל לא יעלו למעלה מעשרות ויתהפכו כולם בכל אחד ואחד מה שאין הפה יכולה לדבר. והם הם מעשה מרכבה שהם כבשונו של עולם. עד כאן דבר בעשר ספירות שהם מכלל ל"ב נתיבות, ויחזור וידבר בשתים ועשרים אותיות להשלמת ל"ב נתיבות בפרק שני עד סוף הספר: